UCHWAŁA NR X/56/16
RADY GMINY TRAWNIKI

z dnia 28 stycznia 2016 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 - 2021

Na podstawie art. 18 ust 1 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) - Rada Gminy Trawniki uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się i przyjmuje do realizacji „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2021" stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Trawniki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady

Barbara Waryszak

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr X/56/16
Rady Gminy Trawniki
z dnia 28 stycznia 2016 r.

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2016 – 2021

STOP
przemocy w rodzinie

Trawniki 2016

I. PODSTAWA PRAWNA

Stosownie do art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390) do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym:

1.Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

2.Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

3.Zapewnienie osobom dotkniętych przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

4.Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

II. WSTĘP

Rodzina jest podstawową i niezastąpioną grupą, jedynym i niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice są wzorem dla dzieci. Podstawową rolę prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają również wzajemne relacje pomiędzy rodzicami. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować swoich podstawowych zadań. Role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie i jest ona obecna w codziennym życiu.

Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, dając o sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej.

Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo, że ludzie bardzo niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje to, że:

- jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- siły są nierównomierne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Sprawca jest silniejszy a ofiara słabsza;
- naruszone są prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.);
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki przyczyniającej się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc tym samym nienawiść i pragnienie odwetu.

Przemoc pojmowana jest także jako wywieranie wpływu na innych ludzi, w wyniku którego ich aktualny poziom rozwoju somatycznego i duchowego jest mniejszy niż potencjalny poziom rozwoju.

Można wyodrębnić różne rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, ale także używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożeniem ich użyciem, zadawanie bólu;

2. Przemoc psychiczna – sprawowanie przez sprawcę przemocy psychicznej kontroli nad ofiarą, np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabraniem dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie wulgarnych słów;

3. Przemoc seksualna – zmuszenie do współżycia lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także wymuszanie współżycia w nieakceptowanej formie. Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia udzielanie im pomocy;

4. Przemoc finansowa (ekonomiczna) np. utrzymanie ofiary przemocy w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie jej pracy zawodowej, nie przekazywanie wystarczającej ilości pieniędzy na prowadzenie domu;

5. Przemoc polegająca na osaczeniu – np. ciągłe chodzenie z kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenie mu krzywdy lub zastraszenia;

6. Przemoc w wymiarze społecznym – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie jej wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych.

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, jako przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc jest zjawiskiem złożonym, rozpatrywanym w czterech perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej, dlatego przeciwdziałanie jej wymaga podejścia interdyscyplinarnego.

Konieczne jest zatem podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno ofiarom jak i sprawcom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

W Gminie Trawniki zostały podjęte działania zalecone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Wójt Gminy powołał Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W ramach tego zespołu rozpoczęto realizacje procedury „Niebieskiej Karty" w rodzinach, w których zaistniało podejrzenie występowania przemocy. W okresie od sierpnia 2011 r. do grudnia 2014 r.

wszczęto ją w 56 rodzinach. W wyniku podjętych wspólnych działań przez Policję, kuratorów sądowych, pracowników socjalnych, terapeutów, pracowników służby zdrowia, pedagogów szkolnych w 38 przypadkach przemoc ustała. Do dalszej pracy pozostało ich 18.

Procedura „Niebieskiej Karty" została głównie wszczynana przez przedstawicieli Policji podczas przeprowadzania interwencji oraz pracowników socjalnych.

Wstępną diagnozę problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Trawniki, najlepiej zobrazują statystyki opracowane na podstawie danych zebranych w ramach procedury „Niebieskiej Karty".

Po przeanalizowaniu „Niebieskich Kart" z lat 2011-2014 można stwierdzić, że najczęściej dochodzi do przemocy w małżeństwie. Przemoc kierowana jest głównie do współmałżonka w drugiej kolejności do rodziców. Nie zdarzyło się, aby dochodziło do tego wobec nieletnich dzieci.

Biorąc poszczególne przypadki można zauważyć, że osobami pokrzywdzonymi są głównie kobiety, natomiast sprawcą przemocy domowej jest mężczyzna - mąż lub syn.

Przemoc w rodzinie nie dotyka tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają, lecz zagrożona jest cała rodzina a szczególnie dzieci. Dzieci wychowywane w rodzinie w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego nie mają zapewnionej podstawowej potrzeby psychologicznej jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Przejawiają wiele negatywnych uczuć tj. lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania.

Z przeprowadzonych konsultacji i rozmów z przedstawicielami służb społecznych zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy jak również obserwacji wynika, iż najczęściej przemoc w rodzinie zgłaszają same osoby doznające przemocy, zdecydowanie rzadziej są to dzieci, rodzice osoby doznającej przemocy czy sąsiedzi.

Problem przemocy w rodzinie najczęściej występuje w rodzinach, w których pojawiają się jakieś inne problemy tj. uzależnienie od alkoholu, problemy finansowe, problemy rodzinne np. małżeńskie, choroba ale także przemoc zdarza się w tzw. „dobrych domach".

Z analizy „Niebieskich Kart" wynika, iż w większości przypadków gdzie stwierdzono zjawisko przemocy istnieje również problem nadużywania oraz uzależnienia od alkoholu sprawców przemocy. Dominującą formą przemocy występującą w większości rodzin jest przemoc psychiczna, która towarzyszy każdemu rodzajowi przemocy, kolejnymi formami przemocy jest połączenie przemocy fizycznej i psychicznej.

Do najczęstszych przejawów przemocy w rodzinie należą awantury domowe, w tym awantury pod wpływem alkoholu, poniżanie, wyzwiska, krytykowanie, niepokojenie, groźby, a także pobicia, uderzanie, popychanie, kopanie.

Mimo, iż od czasu powstania Zespołu Interdyscyplinarnego działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie miały charakter współpracy interdyscyplinarnej przemoc w rodzinie jest ciągle dużym problemem naszej gminy.

Zwiększenie skuteczności dotychczasowych działań może skutecznie zapobiegać przemocy w rodzinie i prowadzić do zwalczania jej negatywnych skutków i w konsekwencji stanowi cel główny niniejszego programu.

Skuteczna walka z problemem przemocy wymaga podejmowania działań interwencyjnych, specjalistycznych i systematycznych, jednak rozłożonych w czasie. Przyjmując takie założenie, a także obierając za cel pracę w środowisku społeczności lokalnej niezwykle istotne jest określenie zasobów lokalnych gminy. Tylko ścisła i skoordynowana współpraca między wszystkimi instytucjami jest gwarancją efektywności podejmowanych działań.

Na terenie Gminy Trawniki funkcjonują służby, a w szczególności Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz w ramach jego grupy robocze realizujące pracę w ramach indywidualnych przypadków przemocy w rodzinie, które w zakresie swoich kompetencji mają za zadanie przeciwdziałać przemocy w rodzinie. Instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie są również: Ośrodek Pomocy Społecznej w Trawnikach, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny dla Rodzin z Problemem Alkoholowym i Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Ze zjawiskiem przemocy w swojej codziennej działalności spotykają się również i inne instytucje takie jak: placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, parafie, świetlice.

Poza Gminą Trawniki swoje siedziby mają również inne instytucje działające na rzecz mieszkańców naszej gminy, którymi są Komisariat Policji w Piaskach, Sąd Rejonowy Lublin – Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, Prokuratura Rejonowa w Świdniku, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Lublin – Wschód w Lublinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdniku.

Mieszkańcy Gminy Trawniki mają również dostęp do bezpłatnego poradnictwa prawnego. Mocną stroną gminy jest profesjonalizm służb, a także gotowość pracowników oddelegowanych do prac w Zespole Interdyscyplinarnym do podejmowania szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, co przyczynia się do zwiększenia wiedzy z zakresu możliwości pomocy osobom doświadczających przemocy w rodzinie.

III. ANALIZA SWOT ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE.

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie, a także potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez osoby działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie umożliwiły sporządzenie analizy SWOT (ang. Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse, Threats – zagrożenia), która określa mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Trawniki.

Mocne strony:

a) kampanie społeczne: krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne;

b) zjawisko nagłaśniane przez media,

c) funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie;

d) znajomość środowiska;

e) współpraca służb.

Słabe strony:

a) zjawisko silnie zakorzenione w obyczajowości;

b) niepełna diagnoza potrzeb w zakresie problemu przemocy domowej;

c) brak specjalistów do pracy z rodziną;

d) małe zainteresowanie programami korekcyjno-edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Szanse:

a) zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową;

b) stale kształcąca się kadra służb działających na rzecz rodzin.

Zagrożenia:

a) bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów;

b) brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy;

c) poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc.

IV. CELE PROGRAMU

CEL GŁÓWNY PROGRAMU:

PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU PRZEMOCY W RODZINIE I SKUTECZNE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW Z NIM ZWIĄZANYCH

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.

Zadania:

1. Upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz o konsekwencjach stosowania przemocy i podnoszenie wrażliwości społecznej wobec tego zjawiska.

2. Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych o przemocy w rodzinie i możliwościach uzyskania pomocy (ulotki, broszury).

3. Uczestniczenie w kampaniach ogólnokrajowych związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

4. Opracowywanie i wydawanie informacji zawierających podstawową wiedzę o zjawisku przemocy w rodzinie oraz bazy danych o instytucjach i organizacjach, w których mieszkańcy mogą uzyskać odpowiednią pomoc i umieszczenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Trawnikach oraz w Ośrodku Pomocy Społecznej w Trawnikach.

5. Poznanie postaw społecznych mieszkańców wobec zjawiska przemocy w rodzinie (przeprowadzenie ankiety).

6. Organizacja akcji informacyjnych propagujących pozytywne postawy w stosunkach międzyludzkich.

Wskaźniki realizacji zadań:

- ilość wydanych i rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych (ulotki, broszury, plakaty) również w ramach kampanii ogólnokrajowych.

- liczba przeprowadzonych ankiet.

2. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Zadania:

1.Szkolenia przedstawicieli instytucji zaangażowanych w działania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie (pracownicy socjalni, pracownicy ochrony zdrowia, oświaty, policjanci, kuratorzy, członkowie gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych) z zakresu wiedzy nt. zjawiska przemocy domowej oraz współpracy w zespołach interdyscyplinarnych poszczególnych służb.

Wskaźniki realizacji zadań:

- liczba szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie;

- liczba uczestników spotkań szkoleniowych w podziale na grupy zawodowe.

3. Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom w których występuje przemoc z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków.

Każdy przypadek przemocy domowej wymaga indywidualnego podejścia i tylko kompleksowe objęcie całej dysfunkcyjnej rodziny może prowadzić do minimalizacji zjawiska przemocy. Współpraca wszystkich służb będzie miała na celu poprawę sytuacji ofiar przemocy – objęcie ich specjalistycznym wsparciem, a także działania interwencyjno -pomocowe w stosunku do sprawców przemocy. Istotny jest również monitoring i wsparcie rodzin z tzw. grup ryzyka stosowania przemocy.

Zadania:

1. Realizacja procedury „Niebieskiej Karty".

2.Realizacja procedur interwencji wobec ofiar i sprawców przemocy, opracowanie planów przeciwdziałania przemocy.

3. Wykorzystanie Punktu Konsultacyjnego dla Rodzin z Problemem Alkoholowym i Ofiar Przemocy w Rodzinie w zakresie indywidualnej pomocy psychologicznej dla ofiar przemocy i innych w tym uczestniczących.

4. Udział dzieci z rodzin w których występuje przemoc w zajęciach świetlic opiekuńczo-wychowawczych.

5. Udzielanie natychmiastowej pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie, jeśli taka konieczność istnieje (działanie zespołu interwencyjnego).

6. Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – jeśli to konieczne przy ścisłej współpracy z kuratorami sądowymi.

7. Działania związane z działalnością gminnej komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych w zakresie przemocy w rodzinie.

8. Utworzenie zespołu interwencyjnego.

9. Monitorowanie sytuacji w rodzinie, w której dochodzi do przemocy z szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci.

Wskaźniki realizacji zadań:

- liczba sporządzonych „Niebieskich Kart";

- liczba rodzin objętych pomocą;

- liczba sprawców objętych terapią;

- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach świetlic;

- liczba osób objętych leczeniem;

- liczba środowisk objętych monitoringiem.

4. Działania edukacyjne mające na celu uświadamianie rodziców, młodzieży i dzieci na temat negatywnych skutków przemocy.

Niski poziom kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, brak umiejętności właściwego reagowania w sytuacjach stresowych lub kumulacja różnego rodzaju problemów często są przyczyną występowania przemocy w rodzinach.

Wzmocnienie roli rodziców w tym kierunku może ograniczyć zjawisko przemocy domowej wynikającej z niepowodzeń rodzicielskich. Niezmiernie ważna jest edukacja i profilaktyka w tym zakresie dzieci i młodzieży oraz podniesienie umiejętności konstruktywnego reagowania nauczycieli w sytuacjach przemocy rówieśniczej.

Zadania:

1. Tworzenie w placówkach oświatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

2. Organizowanie dla rodziców spotkań pogłębiających ich wiedzę na temat rozwoju dzieci i młodzieży jak również zjawiska przemocy.

3. Edukacja dla dzieci i młodzieży w zakresie zaburzeń życia społecznego związanych z występowaniem przemocy.

4. Realizacja programów edukacyjno - informacyjnych dla nauczycieli, rodziców i uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych nt. przemocy rówieśniczej.

Wskaźniki realizacji zadań:

- liczba placówek realizujących programy;

- liczba realizowanych programów;

- liczba zorganizowanych spotkań;

- liczba zrealizowanych godzin edukacyjno-informacyjnych.

V. ADRESACI PROGRAMU.

Program przeznaczony jest dla mieszkańców Gminy Trawniki, a w szczególności:

- rodzin i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy;

- rodzin i osób zagrożonych zjawiskiem przemocy;

- świadków przemocy;

- osób stosujących przemoc;

- sprawców przemocy;

- realizatorów Programu działających w ramach Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU ŚWIADCZĄCY POMOC W PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE.

- Gmina Trawniki;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Komisariat Policji w Piaskach;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Trawnikach;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Trawnikach;
- Placówki oświatowe z terenu Gminy Trawniki;
- Placówki Opieki Zdrowotnej;
- Kuratorzy Sądowi Sądu Rejonowego Lublin-Wschód z siedzibą w Świdniku;
- Punkt Konsultacyjny dla Rodzin z Problemem Alkoholowym i Ofiar Przemocy w Rodzinie w Trawnikach;
- świetlice środowiskowe;
- Parafie.

VII. PROGNOZOWANE EFEKTY.

Zakłada się, iż realizacja Programu w latach 2016-2021 przyczyni się do:

- pogłębienia wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej;

- zmiany postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie;

- udzielania profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie;

- ochrony ofiar przemocy poprzez wsparcie prawne i psychologiczne;

- usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą;

-systematycznej edukacji środowiska lokalnego na temat przemocy w rodzinie poprzez rozpowszechnianie ulotek, plakatów, broszury, a także zamieszczanie informacji na stronie internetowej Urzędu Gminy w Trawnikach;

- zwiększenia zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy;

- zbudowania systemu działań w zakresie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą;

- spadku liczby przypadków przemocy w rodzinie.

VIII. TERMIN REALIZACJI.

Program realizowany będzie w okresie od dnia przyjęcia do dnia 31 grudnia 2021 r.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Trawniki na lata 2016-2021 będą środki własne Gminy, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz środki z budżetu państwa i województwa przeznaczone na realizacje Programu.